

OBSAH

Patogeneze, klinická syndromologie a léčba revmatoidní artritidy 19

Jozef Rovenský, Miroslav Ferenčík, Richard Imrich

Revmatoidní artritida začínající ve vyšším věku	19
Patogeneze EORA.....	19
Charakteristika revmatoidní artritidy a základní rozdíly onemocnění ve vyšším věku.....	21
Klinický obraz RA ve vyšším věku s ohledem na změny během jejího průběhu.....	22
Mimokloubní příznaky	26
Imunologické změny v průběhu fyziologického stárnutí ve vztahu k vývoji EORA a imunopatologickému stavu.....	27
Paradox imunodeficience a stimulace chronického zánětu během stárnutí.....	29
Hormonální nálezy a hladiny cytokinů při polymyalgia rheumatica, EORA a EORA/polymyalgia rheumatica.....	32
Laboratorní vyšetření	33
Diferenciální diagnostika.....	33
Ustupující séronegativní symetrická synovitida s měkkým otokem	34
Spondylartritida	35
Artritidy vyvolané krystaly	35
Různé chorobné stavy.....	36
Léčebné postupy při EORA.....	37
Nefarmakologická léčba	37
Farmakologická léčba	37
Analgetika	38
Nesteroidní antirevmatika	38
Glukokortikoidy	39
DMARD	41
▪ Metotrexát	41
▪ Leflunomid	42
▪ Cyklosporin.....	42
▪ Sulfasalazin	42
▪ Hydroxychlorochin.....	43
▪ Soli zlata	43

Osteoporóza u revmatoidní artritidy ve vztahu k věku	47
<i>Juraj Payer, Zuzana Kužmová, Zdenko Killinger, Jozef Rovenský</i>	
Biologická léčba revmatoidní artritidy	51
<i>Jozef Rovenský, Dagmar Mičeková, Vanda Mlynáriková</i>	
Léčba revmatoidní artritidy	51
Anticytokinová terapie.....	52
Systémový lupus erythematoses	58
<i>Alena Tuchyňová, Jozef Rovenský</i>	
Sjögrenův syndrom	65
<i>Jozef Rovenský, Dagmar Mičeková, Vanda Mlynáriková</i>	
Výskyt	65
Patogeneze.....	65
Systémová sklerodermie	71
<i>Radim Bečvář</i>	
Vaskulitidy	75
<i>Radim Bečvář, Jozef Rovenský</i>	
Úvod	75
Vaskulitidy velkých cév	76
▪ Takayasuova arteriitida	76
Vaskulitidy středních cév	78
▪ Polyarteriitis nodosa	78
Kawasakiho syndrom.....	80
Vaskulitidy malých cév	82
▪ Granulomatóza s polyangiitidou (Wegenerova granulomatóza)	82
▪ Mikroskopická polyangiitida	83
▪ Behçetova nemoc	85
Polymyalgia rheumatica a obrovskobuněčná arteriitida.....	89
<i>Jozef Rovenský, Alena Tuchyňová, Viera Štvrtinová, Svetoslav Štvrtina</i>	
Výskyt	89
Etiopatogeneze.....	90
Klinický obraz.....	90
Postižení končetin při OBA	92
Další klinické projevy.....	94
Laboratorní nálezy	94
Diagnostika	95
Terapie	98

Aneuryzma aorty jako příčina smrti u obrovskobuněčné arteriitidy 106

Svetoslav Štvrtina, Jozef Rovenský, Štefan Galbavý

Kazuistika	107
▪ Pacientka 1	107
▪ Pacient 2	108
▪ Pacient 3	109
Diskuse.....	110

Relabující polychondritida 115

Jozef Rovenský, Marie Sedláčková

Historie	115
Epidemiologie	115
Etiologie a patogeneze.....	115
Klinický obraz.....	116
Artropatie při relabující polychondritidě.....	117
Orgánové projevy relabující polychondritidy.....	117
Oční postižení	118
Relabující polychondritida ve vyšším věku	119
Výskyt relabující polychondritidy s jinými chorobami.....	119
Laboratorní výsledky	120
Diagnostika	120
Diferenciální diagnostika.....	121
Terapie a prognóza	121

RS₃PE – onemocnění, nebo syndrom?..... 125

Jozef Rovenský

RS ₃ PE syndrom a polymyalgia rheumatica	125
Revmatoidní artritida, psoriatická artritida, jiné zánětlivé revmatické nemoci a syndrom RS ₃ PE	126
RS ₃ PE a nádory.....	128
Edém a artritida rukou: diferenciální diagnóza u dalších nozologických jednotek....	129
Chondrocalcinosis articularis.....	130
Reflexní dystrofie sympatiku (Sudeckova choroba).....	130
Amyloidová artropatie	130
Pozdě začínající spondyloartropatie.....	131
Sarkoidóza	131
Whippleova choroba.....	131
Závěr.....	131

Klinické a laboratorní projevy paraneoplastických revmatických syndromů 134

Jozef Rovenský, Ľubica Švancárová

Algodystrofický syndrom	135
SLE-like syndrom.....	136
Antifosfolipidový syndrom a katastrofický antifosfolipidový syndrom	136

Relabující polychondritida.....	138
Polymyalgia rheumatica a obrovskobuněčná arteriitida	138
Multicentrická retikulohistiocytóza.....	139
Osteogenní osteomalacie	141
RS ₃ PE	141
Výskyt antinukleárních protilátek při nádorových chorobách	142

Osteoartróza 149

*Jozef Rovenský, Helena Tauchmannová, Mária Stančíková,
Jana Sedláková, Mária Krátka*

Epidemiologie	149
Sociálně-ekonomický dopad	150
Patogeneze	150
Rizikové faktory vzniku	152
Klinický obraz.....	153
Formy osteoartrózy	153
▪ Koxartróza	153
▪ Gonartróza	154
▪ Artróza kloubů ruky	154
Klasifikace	160
Diagnostická kritéria	160
Terapie	161
Medikamentózní léčba osteoartrózy	162
Léky s rychlým nástupem účinku	163
▪ Neopioidní analgetika	163
▪ Nesteroidní antiflogistika	163
▪ Opioidní analgetika.....	167
▪ Lokální transdermální léčba	167
▪ Intraartikulární léčba glukokortikoidy.....	167
Léky s pomalým nástupem účinku	168
▪ Glukosaminsulfát	168
▪ Chondroitinsulfát.....	168
▪ Diacerein	169
▪ Nesaponifikovaná frakce sójového a avokádového oleje	169
▪ Kyselina hyaluronová	170
Experimentální léčba.....	171
▪ Ortokinová terapie	171
▪ Terapie zaměřená na subchondrální kost.....	172
▪ Vitaminy, minerály a doplňky stravy	172
Chirurgická léčba osteoartrózy	173
Transartroskopické metody očisty kloubu a obnovy chrupavky	174

Artropatie u hemochromatózy 178

Tomáš Dallos, Jochen Zwerina, László Kovács

Patofyziologie hereditární hemochromatózy.....	178
Genetika hereditární hemochromatózy.....	179
Diagnostika hereditární hemochromatózy	180
Klinický obraz a prognóza hereditární hemochromatózy.....	181
Klinický obraz artropatie při hereditární hemochromatóze	181
Patofyziologie artropatie	182
Epidemiologie artropatie	182
Radiologické změny	183
Prognóza artropatie.....	184
Diagnostika artropatie a screening.....	185
Terapie artropatie.....	186
Závěr.....	186

Diabetická Charcotova neurogení osteoartropatie 189

Renáta Palmajová, Juraj Palmaj

Historie	190
Epidemiologie	190
Etiopatogeneze.....	191
▪ Endogenní faktory	194
▪ Exogenní faktory.....	196
Diagnostika	200
Klinický obraz.....	202
Radiologie.....	205
Radiologická zobrazovací vyšetření	208
▪ Výpočetní tomografie	210
▪ Magnetická rezonance	210
▪ Izotopové vyšetření	212
▪ Biochemické vyšetření.....	213
Intervenční diagnostika	213
Diferenciální diagnostika	214
Terapie	219
▪ Operační léčba	223
▪ Komplexní rehabilitační léčba	227
Permanentní diabetologická a ortopedická péče	229

Změny pohybového systému u metabolického syndromu..... 235

Juraj Palmaj, Renáta Palmajová

Etiopatogeneze strukturních změn pohybového systému při metabolickém syndromu	236
Stimulační faktory směřující k postižení mezenchymové tkáně	237
Osteoartikulární změny u metabolického syndromu	241
Ligamentózní změny při metabolickém syndromu	243
Svalové změny při metabolickém syndromu	243

Diabetická svalová infarkce.....	244
Brunsvův-Garlandův syndrom.....	245
Reflexní sympatiková svalová dystrofie.....	246
Klinické manifestace změn pohybového systému při metabolickém syndromu ...	246
Osteopenické strukturní změny na páteři.....	247
Osteoproduktivní strukturní změny na páteři	248
Strukturní změny v oblasti pánve a kyčelních kloubů	250
Strukturní změny v oblasti kolena	252
Strukturní změny v oblasti kotníku a nohy	253
Strukturní změny v oblasti ramena	254
Strukturní změny v oblasti lokte	256
Strukturní změny v oblasti ruky.....	256
Léčba poruch pohybového systému na podkladě metabolického syndromu.....	258
Klinická syndromologie dnave artritidy.....	262
<i>Jozef Rovenský, Marián Kovalančík, Karol Bošmanský, Emília Rovenská, Jana Sedláková</i>	
Polyartikulární dna.....	262
Klinický obraz postižení malých kloubů	264
Časná atypická tofózní dna.....	265
Výskyt dnave artritidy při diuretické léčbě	265
Léčba dny ve vyšším věku	266
Rentgenový a ultrasonografický obraz chondrokalcinózy.....	269
<i>Mária Krátka, Jozef Rovenský</i>	
Kolena.....	270
Pánev	271
Kotníky a nohy.....	272
Ramena, lokty, sternoklavikulární klouby.....	273
Zápěstí a ruce	274
Páteř	275
Ultrasonografie	276
Alkaptonurie a ochronóza	278
<i>Jozef Rovenský, Richard Imrich, Tibor Urbánek, Vladimír Bošák</i>	
Klinické příznaky.....	278
Historie	278
Etiologie a patogeneze.....	279
Epidemiologie a genetické aspekty	279
Klinický obraz.....	281
Koincidence alkaptonurické ochronózy s jinými onemocněními.....	285
Diagnostika	286
Diferenciální diagnostika.....	287
Terapie	288

Metabolická osteopatie u celiakie manifestované v pozdním věku 291

Hana Ciferská, Pavel Horák, Martin Tichý

Kazuistiky.....	291
▪ Kazuistika 1	291
▪ Kazuistika 2	295
▪ Závěry, léčba a její výsledky.....	296
▪ Diskuse	298

Celiakie u pacientů staršího věku 302

Petr Fojtík, Martin Kliment, Pavel Novosad

Definice.....	302
Epidemiologie	303
Klinický obraz.....	303
Diagnostika	304
Klasifikace – formy celiakie.....	305
Komplikace celiakie.....	306
Terapie a dispenzarizace.....	306
Screening cílových skupin v dospělosti a stáří	307

Kostní a kloubní postižení při celiakii 309

Lenka Franeková, Marie Sedláčková

Etiopatogeneze celiakie	310
Klinické projevy celiakie	311
Diagnostika celiakie	312
Metabolické osteopatie při celiakii.....	313
Kloubní postižení při celiakii.....	314
Závěr.....	316

Difuzní idiopatická skeletální hyperostóza 318

Andrea Pavelková

Úvod	318
Etiologie a etiopatogeneze DISH.....	319
Klinické projevy onemocnění DISH.....	320
Diferenciální diagnostika.....	320
Těžký případ deformující DISH u staršího pacienta.....	322
Diskuse ke kazuistice	323
Terapie DISH	324
Závěr.....	324

Senilní osteoporóza 326

Petr Broulík

Klinický obraz.....	328
Vyšetření senilní osteoporózy	329
Léčba senilní osteoporózy	330

Výživa a osteoporóza 335

Petr Fojtík, Martin Kliment, Pavel Novosad

- Vápník 335
- Vitamin D..... 336
- Bílkoviny..... 336
- Tuky..... 337
- Ovoce a zelenina 337
- Vitaminy a stopové prvky 337
- Racionální strava 338

Bolesti šíje a ramene 340

Marie Sedláčková

- Výskyt v populaci..... 340
- Definice 340
- Diagnostika původu bolesti..... 341
- Akutní a chronická bolest 341
- Definované jednotky..... 343
- Nespecifický cervikobrachiální syndrom 346
 - Léčba NCBS 347
- Doporučená léčba ve stáří..... 347

Vertebrogenní onemocnění 350

Ivan Buran

- Etiopatogenetické faktory..... 350
 - Poruchy intervertebrálního disku 350
 - Intervertebrální skloubení..... 351
 - Sakroiliakální skloubení..... 351
 - Stabilizační systém páteře 351
 - Psychické faktory 354
 - Cévní procesy..... 355
 - Osteoporóza..... 355
 - Endokrinopatie 356
 - Gastrointestinální poruchy 356
 - Viscerální bolesti..... 356
 - Malignity 356
- Paraklinická vyšetření..... 356
- Léčba..... 356

Bolest..... 359

Lubomír Lisý

- Farmakologické ovlivnění bolesti u starších osob 362
- Neopioidní analgetika 362
- Opioidní analgetika 363
- Adjuvantní léčba..... 364
- Nefarmakologická léčba bolesti u osob vyššího věku 364

Farmakoterapie revmatických chorob 366

Marta Olejárová

Obecné aspekty farmakoterapie ve stáří.....	366
Analgetika antipyretika	367
Opioidy	367
Nesteroidní antirevmatika	368
Glukokortikoidy	369
Kolchicin, alopurinol a febuxostat.....	370
Syntetické chorobu modifikující léky revmatoidní artritidy	371
Biologické chorobu modifikující léky u revmatoidní artritidy	373
Symptomatické léky osteoartrózy s dlouhodobým efektem	374
Obecná doporučení pro terapii seniorů s revmatickými chorobami	375

Revmatické syndromy indukované léky 377

Jozef Holjenčík jr., Jozef Rovenský, Milan Kriška

Léky indukovaný lupus erythematodes	377
K statinům přidružená myopatie.....	379
Dna	381
Léky podmíněná artralgie.....	382
Vaskulitida a sklerodermie.....	382

Rehabilitace u revmatických chorob 384

Helena Tauchmannová, Zuzana Popracová

Osteoartróza	385
Osteoartróza malých kloubů ruky	385
Osteoartróza kyčelního kloubu	386
Osteoartróza kolenního kloubu.....	387
Osteoartróza kotníku a kloubů nohy	389
Omartróza ramenního kloubu	389
Osteoartróza loketního kloubu	390
Osteoartróza páteře	390
Systémový lupus erythematodes.....	391
Revmatoidní artritida	392

Chirurgická léčba následků revmatických chorob 394

Pavel Vavřík, Stanislav Popelka

Úvod	394
Obecné problémy	394
Předběžná indikace	394
Informovanost pacienta.....	396
Předoperační vyšetření a příprava.....	396
Hrazení krevních ztrát	397
Rehabilitace a následná péče	397

Typy revmatochirurgických výkonů	398
▪ Výkony na velkých končetinových kloubech.....	398
Výkony na zápěstí a v oblasti ruky.....	403
Výkony v oblasti hlezna a nohy	405
Výkony v oblasti páteře.....	407
Závěr.....	408

Pagetova kostní choroba 410

*Inês Guimarães da Silveira, Melissa Cláudia Bisi, Aline de Souza Streck,
Caroline Zechlinski Xavier de Freitas, Deonilson Ghizoni Schmoeller,
Carlos Alberto von Mühlen, Jozef Holjenčík jr., Jozef Rovenský*

Epidemiologie	410
Etiologie.....	411
Patofyziologie.....	411
Klinický obraz.....	412
Diagnostika	412
Léčba.....	413
Specifická farmakologická léčba	415

Involuční osteoporóza: sarkopenie, frailty syndrom a pády 417

Jiří Jenšovský

Sarkopenie	419
Frailty syndrom (křehký pacient)	423
Pády	425

**Systémová enzymoterapie v komplexní léčbě degenerativních
revmatických chorob ve vyšším věku 433**

Marta Honzíková

Rejstřík 439